

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት**

የሰ/መ/ቁ. 253575

ህዳር 30 ቀን 2017 ዓ/ም

ዳኞች፡- ሽመክት አሰፋ

አለማየሁ ሹናራ

ተናኚ ጥላሁን

ዋዚሞ ዋሴራ

ዘውዲቱ ታደሰ

አመልካች፡- አቶ ፍስሃ ወ/ገሪማ

ተጠሪ፡- 1/ የኢትዮጵያ ነዳጅ አቅራቢ ድርጅት

2/ የኢትዮጵያ መድን ድርጅት

መዝገቡ ለምርመራ የተቀጠረ ነው፡፡ በዚህ አግባብ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

የሰበር አቤቱታው ሊቀርብ የቻለው አመልካች በመስከረም 22 ቀን 2016 ዓ.ም ጽፈው ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁ.303206 በጥር 18 ቀን 2015 ዓ/ም በዋለው ችሎ የሰጠው ብይን እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 305910 በሐምሌ 5 ቀን 2016 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በማለት አቤቱታ በማቅረባቸው ነው፡፡ ጉዳዩ የጉዳት ካሳን የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ነው፡፡ በሥር ፍ/ቤት በተደረገው ክርክር አመልካች ከሳሽ፣ ተጠሪ ደግሞ ተከሳሽ በመሆን ተከራክረዋል፡፡

ማስታወሻ፡ - ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

አመልካች በሥር ፍ/ቤት ያቀረቡት ክስ ይዘት በአጭሩ ንብረትነቱ የ1ኛ ተከላሽ ተሽከርካሪ በሆነ ሹምዬ ከበደ በተባለ ሾፌር ሲሽከረከር በግንቦት 13 ቀን 2012 ዓ/ም ባደረሰብኝ ግጭት በቀኝ እጄ ጡንቻ አጥንት ላይ 20% ከፊል ቋሚ የአካል ጉዳት ስላደረሰብኝ፤ 2ኛው ተከላሽ ለጉዳት አድራሹ ተሽከርካሪ የመድን ሽፋን የሰጠ በመሆኑና ከጉዳቱ በፊት በብሬይል በመታገዝ ሥራዎችን እሠራ የነበረ ሲሆን፤ ከጉዳቱ በኋላ የጽህፈት ሥራውን መሥራት ባለመቻሌ ገቢዬ ስለተቋረጠ፤ 2ኛ ተከላሹ ብር 14,000 ከመክፈሉ በቀር ቀሪ የጉዳት ካሳ ለመክፈል ፈቃደኛ ስላልሆነ አደጋው በደረሰብኝ ጊዜ እድሜዬ 41 ዓመት ሲሆን፤ በቀሪ አማካኝ እድሜዬ 64.9 ድረስ 1/ ለ23.9 ዓመት የተቋረጠብኝ ገቢ፤ 2/ ወደ ህክምና ማዕከል እና ወደ ቤት ለመመለስ ለትናስፖርት፤ 3/ ለአልሚ ምግብ ፤ 4/ ለአስታማሚ የወጣ ወጪ እና የሞራል ካሳ በአጠቃላይ ብር 654፩,403.18 ከ 9% ወለድ እና ከወጪ ኪሳራ ጋር ተከላሾች በአንድነትና በነጠላ እንዲከፍሉኝ ይወስንልኝ በማለት ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው።

የ1ኛ ተጠሪው መልስ በሥር ፍርድ ቤት ውሳኔ ላይ ያልተመለከተ ሲሆን፤ 2ኛ ተጠሪ በሰጠው መልስ ለከላሹ ብር 14,000 ከፍቻቸው ጉዳዩ በእርቅ ያለቀ በመሆኑ ክሱ ውድቅ ይደረግልኝ በማለት ተከራክሯል።

ጉዳዩ የቀረበለት የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በእርቅ ስምምነቱ ላይ ያሉ ምስክሮችን አስቀርቦ ከሰማ በኋላ 2ኛ 1ኛ ተከላሽን ወክሎ የእርቅ ስምምነት ማድረግ አይችልም የሚለውን የከላሽን ክርክር በተመለከተ 2ኛ ተከላሽ ከ1ኛ ተከላሽ ጋር ባለው የ3ኛ ወገን የመድን ውል መሠረት የተደረገ ስምምነት በመሆኑ የከላሽን ክርክር ፍርድ ቤቱ አልተቀበለውም ካለ ሀኪላ ጉዳዩ በእርቅ ያለቀ ነው በማለት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 244/2(መ) በሰጠው ብይን ክሱን ውድቅ አድርጎታል።

አመልካች ይህን ውሳኔ በመቃወም ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ አቤቱታ ያቀረቡ ቢሆንም ይግባኝ ላይ የሆኑት የአሁን አመልካች ከአሁኑ 2ኛ ተጠሪ ጋር የጉዳት ካሳ ስምምነት ማድረጋቸውን ባልካዱበት፤ የውሉንም ይዘት ጠንቅቀው የሚረዱ የህግ ባለሙያ በመሆናቸው የእርቅ ስምምነቱ አስረጃጉት በህግ ተቀባይነት ያለው ነው የሚል ምክንያትን አስፍሮ የሥር ፍርድ ቤቱን ውሳኔ አጽንቶታል።

አመልካች በመስከረም 22 ቀን 2016 ዓ/ም በተጻፈ ያቀረቡት የሰበር አቤቱታ ይህን ውሳኔ በመቃወም የቀረበ ሲሆን ይዘቱም የሥር ፍርድ ቤት ጉዳዩ በእርቅ ያለቀ ነው በማለት በብይን ክሱን ለመዝጋት መሠረት ያደረገው በ11/08/2013 ዓ/ም በአመልካችና 1ኛ ተጠሪ መካከል የተደረገው ስምምነት ለአመልካች ተነባላቸው ፈርመዋል በሚል በህግ ፊት የሚጸና የመጨረሻ የጉዳት ካሳ ክፍያ ስምምነት ተፈጽሟል በሚል ነው። ይሁን እንጂ መሀይማንና ማየት የተሳናቸው ሰዎች የሚያደርጉት ውል በዳኛ ወይም በአዋዋይ ፊት መደረግ እንዳለበት በህግ ተደንግጎ እያለ ስምምነቱ በዚህ ሁኔታ መደረጉ ሳይረጋገጥ በውሉ ላይ ፈረሙ የተባሉት የ2ኛ ው ተጠሪ የራሱ ሠራተኞች በመሆናቸው ምስክርነታቸው እምነት የሚጣልበት ባለመሆኑና የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1730 በሚጠይቀው መሠረት ተስማሚ ወገኖች ፈቃዳችንን በመስጠት ስምምነቱን የፈጸምን መሆኑን የሚያሳይ ባለመሆኑና፤ የእርቅ ስምምነቱ ላይ 2ኛው ተጠሪ ያልፈረመ ከመሆኑም ሌላ በስምምነቱ

ላይ ፈቃዱን ያልሰጠው 1ኛው ተጠሪ ላይ ስምምነቱ ተፈጻሚ እንዲሆን በማድረግ የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ የግራ ቀኙ ጉዳይ በስምምነት አልቋል በማለት የተሰጠው ብይንና ተሽሮ የሥር ፍርድ ቤት በፍሬ ጉዳዩ ላይ አከራክሮ ውሳኔ እንዲሰጥ ይወስናልን የሚል ነው።

የአመልካችን የሰበር አቤቱታ መርምሮ አመልካች በሥር ፍርድ ቤት ያቀረቡት የዳኝነት ጥያቄ አመልካቹ ከ2ኛው ተጠሪ ጋር በእርቅ ጨርሰዋል በማለት ክስን በብይን ውድቅ የማድረጉን አግባብነትና 2ኛው ተጠሪ ከአመልካቹ ጋር አደረገው የተባለው የእርቅ ስምምነት 1ኛ ተጠሪ ላይ የሚኖረውን ውጤት በተመለከተ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች አንጻር ለመመርመር ሊመረመር የሚገባ ሆኖ በመገኘቱ ተጠሪ መልስ እንዲሰጡበት ተደርጓል።

ተጠሪ 1ኛ ተጠሪ በግንቦት 27 ቀን 2016 ዓ/ም የሰጠው መልስ ይዘት በአጭሩ አመልካች ምንም እንኳን ማየት የተሳናቸው ሰው ቢሆኑም በሙያቸው የህግ ባለሙያ ከመሆናቸውም በላይ በዚሁ ሙያ በመንግስት መ/ቤት ውስጥ የህግ ምክር አገልግሎት የሚሰጡ በመሆኑ በህጉ አግባብ ሊሟሉ የሚችሉ ጉዳዮችን በማናቸውም ሁኔታ ያልፋሉ ማለት አዳጋች ነው። ከ2ኛው ተጠሪ የካሳ ክፍያውን ሲቀበሉና ውሉንም ሲፈርሙ ገለልተኛ የሆነ የራሳቸውን ሰው ይዘው መጥተው ያመጡት ሰው ውሉን እንብባቸው ሙሉ ፈቃዳቸውን ሰጥተውና የውሉን ውጤት ተረድተው የፈረሙ በመሆኑ፤ መሐይማንና ማየት የተሳናቸው የውሉን ውጤት ሳይረዱ በሚገቡት ግዴታ ሊገደዱ እንደማይገባ የተደነገገውን ድንጋጌና የሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠውን ትርጉም ነው እንጂ ውጤቱን ተረድተው የተዋወሉትን ውል እንዲያፈርሱ ባለመሆኑና የ1ኛ ተጠሪ ተሽከርካሪ ለሚያደርሰው ጉዳት 2ኛው ተጠሪ የጠቅላላ መድን ሽፋን የገዛ በመሆኑ 2ኛ ው ተጠሪ 1ኛውን ተጠሪ ተክቶ ሃላፊነቱን የሚወስድና የሚሸፍን በመሆኑ 1ኛ ተጠሪን ተክቶ በወቅቱ ተገቢውን ክፍያ ሲከፍላቸው አመልካች ሌላ የካሳ ክፍያ ሳይጠይቁ ተስማምተው የፈረሙ በመሆኑ 2ኛው ተጠሪ 1ኛ ተጠሪን ተክቶ ያደረገው የእርቅ ስምምነት እና ክፍያ 1ኛ ተጠሪን ከኃላፊነት ነጻ የሚያወጣ በመሆኑ የሥር ፍርድ ቤቱ ብይን የሚነቀፍ አይደለም ተብሎ ከበቂ ኪሳራ ጋር በነጻ ልሰናበት ይገባል የሚል ነው።

2ኛ ተጠሪ በግንቦት 28 ቀን 2016 ዓ/ም የሰጠው መልስ ይዘት በአጭሩ ከ1ኛው ተጠሪ ጋር ተመሳሳይ በሆነ መልኩ መልስ የሰጠ ሲሆን የሃላፊነት መጠንን በተመለከተ የ1ኛ ተጠሪ ተሽከርካሪ በሦስተኛ ወገኖች አካል እና ንብረት ላይ ለሚያደርሰው ጉዳት እስከ ብር 40,000 የጉዳት ካሳ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሲሆን የካሳ ስምምነት በማድረግ የህክምና ቦርድ ባቀረበው ሪፖርት መሠረት ብር 14,000 1ኛ ተጠሪን በመተካት ለአመልካች የክፍል 2ኛ አመልካች ኃላፊነቱን በማያጠራጥር ሁኔታ የፈጸመ በመሆኑ ፍርድ ቤቱ ከበቂ ኪሳራ ጋር ያሰናብተን የሚል ነው።

የአመልካችም የሰበር አቤቱታቸውን በማጠናከር የመልስ መልስ ሰጥተዋል።

የግራቀኙ ክርክር እና በየደረጃው ባሉ ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ በአጭሩ ከላይ የተገለጸው ነው። ይህ ችሎትም ሊጣራ ይገባዋል ተብሎ የተያዘውን ነጥብ ከግራቀኙ ክርክር፤ ለሰበር

አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናዘብ እንደሚከተለው መርምሮታል፡፡

ከክርክሩ ሒደት መገንዘብ የቻለው የአመልካቹ ቅሬታ መሠረት ያደረገው፣ አመልካቹን ማየት የተሳናቸው ከመሆናቸው አንጻር፣ ከ2ኛ ተጠሪው ጋር አደረጉት የተባለው የእርቅ ስምምነት በነጻ ፈቃዳቸው ያደረጉት ስምምነት ነው ሊባል የቻለው ተገቢው ማስረጃ ቀርቦ ስለመሆን አለመሆኑና የእርቅ ስምምነቱ ተደረገ የተባለው ክስ ከቀረበባቸው ውስጥ ከ2ኛው ተጠሪ ጋር ብቻ ሆኖ እያለ 1ኛ ው ተጠሪ ላይ የቀረበውን ክስ በተመለከተ 2ኛው ተከላሽ 1ኛውን ተከላሽ ወክሎ ያደረገው ስምምነት በመሆኑ አመልካቹ 2ኛው ተጠሪ 1ኛውን ተጠሪ ወክሎ የእርቅ ስምምነት ማድረግ አይችልም በሚል ያቀረቡት መከራከሪያ ተቀባይነት የሌለው ነው በማለት የሥር ፍርድ ቤት የደረሰበት ድምዳሜ ስህተት ነው በማለት ሲሆን፣ አመልካቹ ከ2ኛው ተጠሪ ጋር በሐምሌ 18 ቀን 2013 ዓ/ም አደረጉት የተባለው የእርቅ ስምምነት፣ ስምምነቱ በተደረገበት እለት ያልተፈረመ ስለመሆኑና በሚያዝያ ወር ላይ የተጻፈው ውል በሰኔ 1 ቀን 2013 ዓ/ም በመስክሮቹ የተፈረመ ስለመሆኑ የሥር ፍርድ ቤት አስቀርቦ በሰማቸው ምስክሮች ማረጋገጡን በውሳኔው ላይ ካመለከተ በኋላ ምስክሮቹ በዚህ መልክ ያስረዱ ቢሆንም በተለምዶ የሚሠራበት ፎርም በመሆኑ የስምምነቱ ይዘት ውስጥ በመግባት ስምምነቱ ውድቅ የሚደረግበት አግባብ የለም ሲል የደረሰበትን ድምዳሜ ስንመለከት ማየት የተሳናቸው ወይም የመሐይማን ፊርማ የጣት ምልክት ፊርማ የነሱ ፊርማ መሆኑን ውል አዋዋይ ሹም ወይም አንድ ፍርድ ጸሐፊ ወይም አንድ ዳኛ በሥራቸው ላይ ሆነው ያረጋገጧቸው ካልሆነ አያስገድዳቸውም በማለት የሚደነግግ ሆኖ እያለ ከዚህ የህግ ድንጋጌ የሚቃረን ምክንያት በመጥቀስ የእርቅ ስምምነት የተባለው ውል በተለምዶ የሚሠራበት ነው በማለት ህግን ሳይሆን ልማድን ለውሳኔው መሠረት በማድረግ ውሉን በመቀበል አመልካቹ የሚቃወሙትን ስምምነት አመልካቹን ተገዳጅ በሚያደርግ መልኩ የሥር ፍርድ ቤቱ ውሳኔ መስጠቱ እንዲሁም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤትም አመልካቹ የህግ ባለሙያ በመሆናቸው የውሉን ይዘት ጠንቅቀው የሚረዱ ናቸው በሚል ምክንያት ከላይ የተመለከተውን አመልካቹ ሊገደዱ የማይችሉበትን የህግ ድንጋጌ ከግምት ባለማስገባት አመልካቹ ተገዳጅ በማይሆኑበት የእርቅ ስምምነት ተገዳጅ ናቸው የሚል ድምዳሜ ላይ በመድረስ የሥር ፍርድ ቤቱን ውሳኔ ማጽናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት ነው ብለናል፡፡

2ኛው ተጠሪ ከአመልካች ጋር አደረገ የተባለውን የእርቅ ስምምነት በተመለከተም የሥር ፍርድ ቤት የእርቅ ስምምነቱ የጉዳት አድራሹ ተሽከርካሪ ንብረት ለሆነው የ3ኛ ወገን የመድን ሽፋን የሰጠው 2ኛው ተጠሪ 1ኛውን ተጠሪ በመወከል የእርቅ ስምምነት ማድረግ ይችላል የሚል ድምዳሜ ላይ በመድረስ፣ 1ኛ ተጠሪው ለክሱ መልስ እንዲሰጥ ስለመደረጉ ሳያረጋግጥና የ1ኛ ተጠሪን ክርክር በውሳኔው ላይ ሳያመለክት በመቅረት እንዲሁም አመልካቹ 1ኛ ተጠሪው፣ ከ2ኛው ተጠሪው ጋር በአንድነትና በነጠላ ኃላፊ እንዲባሉ በመጠየቅ ያቀረቡትን የዳኝነት ጥያቄ ከ1ኛው ተጠሪ አንጻር ስለመቀበሉ ወይም ስላለመቀበሉ በውሳኔው ላይ ሳያሰፍር በመቅረት 1ኛውን ተጠሪን በተመለከተ በዝምታ ያለፈበትን አግባብም ስንመለከት ስለመድን ገቢው የኃላፊነት መጠን በተመለከተበት የተሽከርካሪ አደጋ የ3ኛ ወገን መድን አዋጅ ቁጥር 799/2005 በሦስተኛ ወገን የተሽከርካሪ አደጋ የመድን ፖሊሲው የካሳ መጠንን በሚመለከተው የአዋጁ አንቀጽ 16/2 ለህክምና

እና ሌሎች ከጉዳቱ ጋር ተያያዥነት ኖሯቸው አግባብ ባለው ህግ መሠረት ለሚከፈል ካሳ የተፈጸመ ወጪ ተጎጂው ቋሚ የአካል ጉዳት ወይም ሞት ሲደርስበት ከሚከፈለው የካሳ መጠን ላይ የሚታሰብ እንደሚሆን ሲደነግግ፤ የዚሁ አንቀፅ ንዑስ አንቀጽ 3 ደግሞ በአዋጁ ንዑስ አንቀጽ 1 ከተወሰነው መጠን በላይ ካሳ ሊከፈለኝ ይገባል የሚል ሰው ይህንኑ ተጨማሪ ክፍያ መድን ገቢው ወይም በህግ ኃላፊነት የተጣለበት አካል እንዲከፍለው አግባብ ባለው ህግ መሠረት የመጠየቅ መብቱ የተጠበቀ ነው በማለት የሚደነግግ ሲሆን፤ አመልካቹ ሊከፈለኝ ይገባል በማለት የሚጠይቁት የካሳ ክፍያ 2ኛው ተጠሪ ከሰጠው የመድን ሽፋን የሚበልጥ ስለመሆን አለመሆኑና 2ኛ ተጠሪው በኃላፊነቱ መጠን አመልካችን ሊክስ የሚገባው የካሳ መጠን ፖሊሲውን መሠረት በማድረግ በሥር ፍርድ ቤቱ መጣራት የሚገባው መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት ላደረሰ ወገን የመድን ሽፋን የሰጠ አካል በሃላፊነቱ መጠን ለተጎጂው መከሰተ ተጎጂው በጉዳት አድራሹ ላይ የሚያቀርበውን ተጨማሪ (ቀሪ) የካሳ ጥያቄ የሚከለክል ስላለመሆኑ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ. 30536 ከሰጠው አስገዳጅ የህግ ትርጉም አንጻር፤ አመልካቹ ከ1ኛ ተጠሪው የሚጠይቁትን ቀሪ ካሳ በተመለከተ በህግ የተረጋገጠ የመጠየቅ መብታቸውን ባሳጣ መልኩ የሥር ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ እንዲሁም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይህን ስህተት ሳያርም በመቅረት የሥር ፍርድ ቤቱን ውሳኔ በማጽናት የሰጡት ውሳኔ የማስረጃ ምዘና መርህን የጣሰና መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ብለናል። በዚህም ምክንያት ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ውሳኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁ.303206 በጥር 18 ቀን 2015 ዓ/ም በዋለው ችሎ የሰጠው ብይን እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባን ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 305910 በሐምሌ 5 ቀን 2016 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ ውሳኔው በሰበር ሥነሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9/1(ለ) መሠረት ተሽሯል ።
2. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት መዝገቡን በማንቀሳቀስ አመልካች ከሁለቱም ተጠሪዎች የጠየቁትን ካሳ በተመለከተ የግራ ቀኙን ክርክርና መስረጃ በመመርመር ተገቢ የሆነውን ውሳኔ እንዲሰጥበት በሰበር ሥነሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9/2 መሠረት ጉዳዩን ለሥር የፌ/መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት መልሰናል።
3. ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪ ግራቀኙ የየራሳቸውን ይቻቻሉ።

ትዕዛዝ

መዝገቡ ውሳኔ ስላገኘ ተዘግቷል፤ ይመለስ።

መ/0

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

